

Айзък АЗИМОВ

Дълбините

1

Идва момент, когато всяка планета трябва да умре. Може да е бърза смърт, ако слънцето ѝ експлодира. Може и да е бавна смърт, ако слънцето ѝ отслабне и океаните ѝ замръзнат. В последния случай поне разумният живот има шанс да оцелее.

Пътят на спасението може да бъде насочен навън към космоса, към планетата, която е по-близо до охлаждащото се слънце или към планета от друга слънчева система. Тази възможност е неосъществима, ако планетата е достатъчно нещастна да бъде единственото значимо тяло, обикалящо около своето слънце и ако по същото време няма друга звезда на разстояние, по-малко от петстотин светлинни години.

Пътят на спасението може да бъде насочен и навътре към ядрото на планетата. Това винаги е възможно. Може да бъде построен нов дом под земята и топлината от ядрото на планетата може да бъде използвана за енергия. Може би ще са необходими хиляди години за изпълнението на задачата, но умиращото слънце се охлажда бавно.

Но топлината на планетата също намалява с времето.

Дупките в земята трябва да бъдат издълбавани все по-дълбоко и по-дълбоко, отново и отново, докато планетата умре.

Това време приближаваше. На повърхността на планетата тънка струйка неон се носеше апатично, едва успявайки да раздвижи басейните от кислород, образувани в низините. От време на време през дългия ден изстиващото слънце пламваше за момент със слаб червен пламък и кислородните басейни леко пробълбукваха.

През дългата нощ се образуваше синьо бял скреж от кислород над басейните и върху голите скали, образуваше се неонова роса.

Хиляда и триста километра под повърхността съществуваха последните останки от топлина и живот.

2

Взаимоотношенията на Уенда с Рой бяха близки, по-близки от благоприличието.

Беше ѝ позволено да посети овариума само веднъж през целия ѝ живот и достатъчно ясно ѝ бе показано, че това ще бъде за последно.

– Ти не покриваш напълно стандартите, Уенда – беше казал расеологът. – но можеш да бъдеш оплодена и ние ще направим един опит. Може и да се получи.

Тя искаше да се получи. Искаше го отчаяно. Доста рано в своя живот беше разбрала, че не е достатъчно интелигентна, че никога няма да бъде нещо повече от оръдие в нечии планове. Срамуваше се от това, че не ще оправдае очакванията на Расата и копнееше поне за един-единствен шанс да помогне да се създаде друго същество. Това се превърна в мания.

Тя постави яйцето си в един ъгъл на уреда и след това се върна да наблюдава. Произволният процес, който внимателно местеше яйцата напред по време на механичното оплождане (за да осигури правилното разпределяне дори и на гените), не бе направил, за щастие, нищо повече освен да накара собственото ѝ яйце да се поразклати малко.

Уенда дискретно продължаваше своето наблюдение през периода на развитие, наблюдаваше малкото, което се появи от нейното яйце, отбелязваше физическите му белези, наблюдаваше го как расте.

Той беше здрав млад индивид и расеологът го бе одобрил. Веднъж, много неочаквано, тя беше попитала:

– Погледнете онзи, онзи, който седи ето там. Той болен ли е?

– Кой? – разтревожи се расеологът. Видимо болни малки през този период би означавало сериозна критика на уменията му.

– Имате предвид Рой? Глупости. Иска ми се всички млади да бяха като него.

Отначало това ѝ харесваше, след това я плашеше, а накрая вече я ужасяваше. Тя се улавяше как навестява често младия индивид, проявява интерес към работите му в училище, гледа го когато играе. Беше щастлива, когато той беше близо до нея, унила и нещастна, когато го нямаше. Никога не беше чувала за подобно нещо и се срамуваше.

Би трябвало да посети Психолога, но тя знаеше по-добре. Тя не беше толкова глупава, че да не знае, че това не е леко отклонение, което

ще бъде излекувано при трепването на мозъчна клетка. Това беше истинска психотична проява. Тя беше сигурна в това. Те биха я затворили, ако разберат. Може би биха я умъртвили като безполезен разход на строго разпределената енергия, която е на разположение на Расата. Те може би биха умъртвили и потомъка на нейното яйце, ако разберат кой е.

Тя се бореше с аномалното си поведение през годините и донякъде успя. Тогава чу новината, че Рой е бил избран за дълго пътуване и беше изпълнена с огромна мъка.

Уенда го последва до един от празните коридори на пещерата, на няколко километра от центъра на града.

Градът! Той беше само един.

Тази кухня в планетата беше затворена откакто Уенда се помнеше. Възрастните бяха измерили нейната дължина, взеха под внимание населението ѝ и енергията, необходимо за функционирането ѝ, след което решиха да я закрийт. Населението, което не беше многобройно, бе преместено по-близо до центъра и квотата за следващата сесия на овариума беше отрязана.

Уенда намери комуникативното ниво от мислещата повърхност на Рой, въпреки че по-голямата част от съзнанието му беше съзерцателно вгълбено.

– Страхуваш ли се? – помисли тя към него.

– Защото съм дошъл тук да помисля ли? – Той се поколеба малко, след което каза:

– Да, страхувам се. Това е последният шанс на Расата. Ако се проваля...

– Страхуващ ли се за себе си?

Той я погледна озадачено и мислите ѝ се разтърсиха от срам поради проявеното неприличие. Тя каза:

– Бих искала аз да отида вместо теб.

– Мислиш, че ще се справиш по-добре? – попита Рой.

– О, не. Но ако аз се проваля и никога не се завърна, загубата за Расата ще бъде по-малка.

– Загубата ще е все същата – отговори Рой вяло, – независимо дали си ти, или аз. Загубата е част от съществуването на Расата.

Съществуването на Расата беше последното нещо, което интересуваше Уенда.

– Пътуването е толкова дълго – въздъхна тя.

– Колко дълго? – попита той с усмивка. – Знаеш ли?

Тя се поколеба. Не искаше да изглежда глупава пред него.

– Говори се, че до Първо ниво – отговори тя превзето. Когато Уенда беше малка и отоплените коридори се простираха далеч извън града, тя скиташе навън, проучвайки като всички млади. Един ден, далеч навън, където студът я пронизваше, тя попадна на дупка, насочена нагоре, но още в началото запушена с огромна тапа, здраво плътно вклинена.

От другата страна, тя научи това много по-късно, беше седемдесет и деветото ниво. Над него – седемдесет и осмото и така нататък.

– Ние ще преминем Първото ниво, Уенда.

– Но след Първото ниво няма нищо.

– Права си. Нищо. Плътната материя на планетата свършва.

– Но как може да има нещо, което е нищо? Искаш да кажеш въздух.

– Не, искам да кажа нищо. Вакуум. Знаеш какво е вакуум, нали?

– Да. Но вакуумът трябва да бъде под налягане и да има плътността на въздуха.

– Това е хубаво за експлоатация. След първото ниво има само неопределено количество вакуум, който е навсякъде.

Уенда помисли малко и каза:

– Някой някога ходил ли е там?

– Не, разбира се. Но имаме старите документи.

– Те може би са грешни.

– Не може да са грешни. Знаеш ли какво пространство ще премина?

Мисленият поток на Уенда показваше категорично отрицание. Рой продължи:

– Предполагам, че знаеш каква е скоростта на светлината.

– Разбира се – веднага отговори тя. Това беше универсална величина. И малките я знаеха. – Хиляда деветстотин петдесет и четири пъти дължината на кухината и обратно за една секунда.

– Точно така – каза Рой, – а ако светлината трябваше да измине разстоянието, което ще измина аз, би й отнело десет години.

– Ти ми се подиграваш. Опитваш се да ме изплашиш.

– Защо да те плаша? – Той се изправи. – Но вече много време стоя тук потиснат.

За момент един от шестте му хващателни крайника се отпусна леко върху един от нейните с истинско, спокойно приятелско чувство. Безразсъден порив накара Уенда да го улови здраво, за да му попречи да си отиде.

За момент тя се стресна, страхувайки се, че той може да проникне в съзнанието ѝ след комуникативното ниво, да се отвори и никога повече

да не я погледне, а може дори да я предложи за лечение. След това се успокои. Рой беше нормален, не болен като нея. Той никога не би и помислил да се промъкне в съзнанието на приятел по-дълбоко от комуникативното ниво, каквато и причина да има за това.

Струваше и се много красив, докато го гледаше как се отдалечава. Хващателните му крайници бяха правилни и силни, пипалата му бяха много и деликатни, а зрителните му органи имаха най-красивия млечен цвят, който някога беше виждала.

3

Лаура се настани на седалката. Колко меки и удобни ги правят. Колко предразполагащи и неплашещи са самолетите отвътре, колко различни отвън – със своя суров, сребърен, нечовешки блясък.

Бебешкото кошче беше на седалката до нея. Тя надзърна под одеялото и малката надиплена шапка. Уолтър спеше. Личицето му излъчваше безизразната, недвусмислена нежност на детството, а миглите му приличаха на две украсени с ресни луни, паднали върху очите му.

Снопче светлокестенява коса се беше пръснало по неговото чело и Лаура с безкрайна нежност го пхна обратно под шапката.

Времето за хранене на Уолтър скоро щеше да настъпи и тя се надяваше, че той все още е твърде малък, за да се влияе от промените в заобикалящата го среда. Стюардесата беше много любезна. Тя дори прибра шишенцето му в малък хладилник. Представете си само – хладилник на борда на самолет.

Хората, седящи на местата от другата страна на пътеката, я гледаха по онзи особен начин, който означава, че с удоволствие биха си поговорили с нея, само ако можеха да измислят някакъв повод. Подходящият момент дойде, когато тя извади Уолтър от кошчето му и го сложи, това малко парче розова плът, увито в бял памучен пашкул, в скута си.

Едно бебе е винаги основателна причина да се започне разговор между двама непознати.

Дамата от другата страна на пътеката каза (думите ѝ можеха да се предскажат):

– Какво чудесно дете. На колко години е, скъпа?

Лаура отговори през безопасните игли, които държеше и устата си (тя беше разпънала одеяло върху коленете си и сменяше пелените на Уолтър):

– Следващата седмица ще направи четири месеца.

Очите на Уолтър бяха отворени и той се усмихваше глупаво на жената отсреща, отваряйки устата си в мокро лепкаво хилене. (Той винаги се радваше, когато му сменяха пелените.)

– Виж го как се усмихва, Джордж – каза дамата.

Съпругът ѝ отвърна на усмивката и размърда дебелите си пръсти.

– Гу, гу – каза той.

Уолтър се засмя с хълцащ, висок смях.

– Как се казва, скъпа? – понита жената.

– Казва се Уолтър Майкъл – отговори Лаура и добави, – кръстен е на баща си.

Ледът се разчупваше. Лаура научи, че новите ѝ познати се казват Джордж и Елинор Елис, че са на почивка, че имат три деца, две момичета и едно момче, вече големи. Двете момичета се били омъжили и една-та имала две деца.

Лаура слушаше с любезно изражение на слабото си лице. Уолтър (старши) винаги беше казвал, че интересът му към нея се събудил точно защото била добър слушател.

Уолтър ставаше неспокоен. Лаура освободи ръчичките му, за да може да се поуспокои, като се раздвижи.

– Бихте ли затоплили шишенцето, моля? – попита тя стюардесата.

Под стриктните, но любезни въпроси на стюардесата, Лаура обясняваше по колко пъти обикновено се храни Уолтър, от какво точно се състои храната му и дали има обриви от пеленките.

– Надявам се малкият му стомах да не е разстроен днес – тревожеше се тя. – Имам предвид движението на самолета.

– О, господи – каза госпожа Елис, – той е прекалено малък, за да му влияят такива работи. Пък и тези огромни самолети са чудесни. Ако не погледнеш през прозореца. няма да повярваш, че сме във въздуха. Не мислиш ли така, Джордж?

Но господин Елис, рязък, открит човек, каза:

– Изненадан съм, че сте качили толкова малко бебе на самолет.

Госпожа Елис се обърна и го погледна неодобрително.

Лаура сложи Уолтър на рамото си и го потупа нежно по гръбчето. Наченките на лек плач заглъхнаха, когато малките пръстчета се озоваха в гладката, руса коса на майка му и започнаха да се ровят в хлабавия кош, който лежеше на врата ѝ. Тя каза:

– Водя го при баща му. Уолтър още не е виждал сина си.

Господин Елис погледна озадачено и понечи да каже нещо, но госпожа Елис бързо се намеси.

– Вашият съпруг е в армията, предполагам.

– Да, точно така.

(Господин Елис си отвори устата в едно беззвучно „о“ и замлъкна.)

Лаура продължи:

– Той е разквартируван извън Давао и ще ме чака при Николс Фийлд.

Преди стюардесата да се върне с шишето, господин и госпожа Елис

бяха открили, че мъжът ѝ е старши сержант в интендантския корпус, че е бил в армията четири години, че са женени от две, че скоро се уволнява и че ще изкарат дълъг меден месец там преди да се завърнат в Сан Франциско.

Тогава пристигна шишето. Тя полюля Уолтър в извивката на лявата си ръка и бутна бутилката в лицето му. То се плъзна по устните му и венците му се спряха върху биберона. В млякото се появиха малки мехурчета, които започнаха да се движат нагоре, докато ръцете му удряха безпомощно по топлото шише, а сините му очи гледаха втренчено в нея.

Лаура стисна леко малкия Уолтър и си помисли, че въпреки всичките трудности и неприятности е много хубаво да имаш свое собствено бебе.

Теория, мислеше Ган, само теория. Обикновен човек от повърхността прели един милион или повече години, би могъл да види космоса, направо да го почувства. А сега, с близо хиляда и триста километра скала над главите им, Расата би могла да прави само предположения въз основа на показанията на апаратурата им.

Беше само теория, че мозъчните клетки, като допълнение към обичайните си функции, излъчват също така и друг вид енергия. Енергия, която не е електромагнитна и съответно не е подчинена на слабата скорост на светлината. Енергия, която е свързана само с най-висшите функции на мозъка и следователно е присъща само на интелигентни, разсъждаващи същества.

Имаше само една трепкаща стрелка, която засичаше такова енергийно поле, процеждащо се в подземната им кухня и други стрелки, които определяха точно източника на полето в такава и такава посока на разстояние десет светлинни години. Поне една звезда трябва да се е приближила достатъчно за времето, откогато човек от повърхността е посочил, че най-близката звезда е на разстояние петстотин светлинни години. Или теорията не беше вярна?

– Страхуваш ли се? – Ган нахлу в комуникативното ниво на мислите без предупреждение и се удари рязко в трептящата повърхност на съзнанието на Рой.

– Това е голяма отговорност – отговори Рой.

„А другите говорят за отговорност“, помисли си Ган. Цели поколения в Главния изследователски център бяха работили върху предавателя и приемателната станция, но сега трябваше да се направи решителната стъпка. Какво знаят другите за отговорността!

– Така е – каза той. – Говорим за изчезването на Расата твърде много и винаги си мислим, че това ще се случи някой ден, но не сега, не в нашето време. Но то се случи, разбираш ли? Стучи се. Това, което ще направим днес, ще отнеме две трети от целия ни енергиен запас. Няма да остане достатъчно, за да опитаме отново. Няма да остане достатъчно, за да може това поколение да изживее живота си. Но това ще е без значение, ако следваш заповедите. Ние сме помислили за всичко. Имаме цели поколения, които са премислили всичко.

– Ще правя каквото ми се нареди – каза Рой.

– Мисловното ти поле ще бъде противопоставено на тези, идващи от пространството. Всички мисловни полета са типични за отделния индивид и както обикновено, вероятността от дублиране е много малка. Но полетата от пространството наброяват милиарди, според най-добрите ни изчисления. Много е вероятно твоето поле да прилича на някое от техните и в този случай преpraщането ще бъде продължено, докато предавателят не започне да действа. Знаеш ли правилата?

– Да, господине.

– Тогава знаеш, че по време на преpraщането съзнанието ти ще бъде на Планета X в мозъка на същество, чието мисловно поле е идентично на твоето. При този процес не е нужна енергия. При преpraщането на съзнанието ти ние ще изпратим и самата Приемателна станция. Методът за пренасяне на маса по този начин беше последната фаза от проблема, който трябваше да бъде разрешен и ще отнеме толкова енергия, колкото Расата би изразходвала за сто години.

Ган вдигна черния куб, който представляваше Приемателната станция и го погледна мрачно. Преди три поколения се е смятало, че е невъзможно да се изобрети такава станция с всички необходими свойства, на площ по-малка от шест кубически метра. Но те успяха. Станцията беше голяма колкото юмука му.

– Мисловното поле от интелигентни мозъчни клетки може да следва само строго определени модели – продължи Ган. – Всички живи създания, без значение на каква планета се развиват, трябва да притежават протеинова база и кислородно-водна химия. Ако светът им е подходящ за тях, подходящ е и за нас.

Теория, мислеше Ган, само теория. След това продължи:

– Това не означава, че тялото, в което се озовеш, неговото съзнание и емоции не могат да ти бъдат съвсем непознати. Така че сме подготвили три начина за активиране на Приемателната станция. Ако си със силни крайници, ще трябва само да окажеш натиск от двеста и петдесет килограма където и да било върху куба. Ако си с по-деликатни крайници, ще трябва само да натиснеш копчето, което се намира в единствения отвор на куба. Ако си без крайници, ако тялото приемник е парализирано или по някакъв друг начин е безпомощно, можеш да активираш станцията и само чрез мисловна енергия. Когато станцията се активира, ние ще имаме две отправни точки, а не една и Расата ще може да бъде прехвърлена на Планетата X чрез обикновено теленортиране.

– Това – каза Рой – означава, че ще използваме електромагнитна енергия.

– Е, и какво?

– Прехвърлянето ще продължи десет години.

– Няма да го усетим.

– Разбирам, господине, но това означава, че станцията ще остане на Планетата Х десет години. Какво ще стане, ако бъде разрушена през това време?

– И за това сме помислили. За всичко сме помислили. Когато станцията се активира, тя ще произвежда силово поле. Ще се движи по посока на гравитационното привличане, преминавайки през обикновени вещества дотогава, докато непрекъснат фактор със сравнително висока плътност не упражни достатъчно триене, за да я спре. Шест метра скала могат да направят това. Всичко друго с по-малка плътност няма да й окаже влияние. Тя ще остане на шест метра под земята за десет години, след което противоположно поле ще я изгласка обратно на повърхността. Тогава, един по един, Расата ще се появи.

– В такъв случай защо не направим активирането на станцията автоматично? Вече има толкова много автоматични приспособления...

– Не си премислил всичко. Рой. Но ние – да. Не всяко място от повърхността на Планетата Х е подходящо. Ако обитателите са могъщи и напреднали, ти ще трябва да намериш по-неочебийно място за станцията. Каква полза, ако се появи в центъра на града. И ще трябва да се увериш, че заобикалящата природа не е опасна в някои отношения.

– В какви отношения, господине?

– Не знам. Древните документи съдържат много неща, които ние вече не разбираме. Те не ги обясняват, защото ги приемат за даденост, но ние сме напуснали повърхността преди почти сто хиляди поколения и сме объркани. Нашият Изследователски център дори не е единокласен за материалната природа на звездите, а това е нещо, което документите често споменават. Какво са „бури“, „земетресения“, „вулкани“, „торнадо“, „суграшица“, „свлачища“, „наводнения“, „светкавици“ и т.н. Всички тези са термини, които се отнасят към явленията на повърхността, но ние не знаем какво представляват. Не знаем как да се предпазваме от тях. Чрез съзнанието на приемника може би ще успееш да разбереш какво е необходимо и да предприемеш съответните действия.

– С колко време ще разполагам, господине?

– Приемателят не може да действа повече от дванадесет часа. Бих предпочел да свършиш работата си за два. Ще се завърнеш тук автоматично, щом станцията се активира. Готов ли си?

– Готов съм – отговори Рой.

Ган го поведе към кабинета с матовите стъкла. Рой зае мястото си и нареди крайниците си в съответните вдлъбнатини. Пипалата му бяха потопени в живак за по-добър контакт.

– Какво ще стане, ако се озова в тяло, което е на ръба на смъртта? – попита Рой.

– Мисловното поле е изменено, когато тялото е близо до смъртта. Ненормално мисловно поле няма да бъде в обсега – отговори Ган, докато регулираше контролното табло.

– А ако е застрашен от внезапна смърт?

– И за това сме помислили. Не можем да му противодействаме, но шансовете смъртта да настъпи толкова бързо, че да нямаш време да активираш станцията мислено, са изчислени на по-малко от едно на двадесет милиарда, освен ако мистериозните опасности на повърхността са по-страшни отколкото сме очаквали... Имаш една минута.

Поради някаква странна причина последната мисъл на Рой, преди пренасянето, беше за Уенда.

5

Лаура се събуди рязко. Какво се случи? Тя се почувства като убодена с карфица.

Следобедното слънце блестеше в лицето ѝ и ярката му светлина я караше да премигва. Тя спусна сенника и едновременно се наведе да погледне Уолтър.

Малко се изненада, че очите му са отворени. Не беше време да се събужда. Погледна ръчния си часовник. Точно така. А и беше рано да се храни. Тя следваше системата за ядене по желание или практиката „ако искаш, викни и ще го получиш“, но Уолтър обикновено следваше графика доста съвестно.

Тя го погледна, сбърчи нос и каза:

– Гладен ли си, патенце?

Уолтър не реагира и Лаура беше разочарована. Би се радвала, ако може да го накара да се усмихне. Всъщност тя искаше той да се смее, да слага дундестите си ръчички около врата ѝ, да се притиска в нея и да казва „мамо“, но знаеше, че той не може да направи нито едно от тези неща. Но можеше да се усмихва.

Тя сложи малкия си пръст на брадичката му и леко я потупа.

– Гу, гу, гу, гу – той винаги се усмихваше като му направиш това.

Но сега само примигваше.

– Надявам се, че не е болен – каза тя и погледна госпожа Елис тъжно.

Госпожа Елис остави списанието, което разглеждаше.

– Какво има, скъпа?

– Не знам. Уолтър просто лежи там.

– Горкото малко същество. Сигурно е уморен.

– Тогава не трябва ли да спи?

– Обстановката около него е нова. Сигурно се чуди какво става.

Тя се изправи, премина пътеката и се наведе над Лаура, за да погледне отблизо Уолтър.

– Чудиш се какво става, нали, малко сладко бебче? Точно така. Казваш си: „Къде е моето хубаво малко креватче и къде са ми всичките хубави малки картинки но тапетите?“

И тя издаде някакви пискливи звуци. Уолтър беше отместил поглед от майка си и гледаше госпожа Елис намръщено.

Госпожа Елис се изправи изведнъж с болезнено изражение. Тя сложи ръка на главата си за момент и промърмори:

– Господи! Каква странна болка.

– Мислиш ли, че е гладен? – попита Лаура.

– За бога – отговори госпожа Елис, болката от лицето ѝ беше изчезнала, – когато са гладни ще ти дадат да разбереш това веднага. Нищо му няма. Отгледала съм три деца, скъпа. Разбирам ги тези неща.

– Ще помоля стюардесата да затопли друго шише.

– Хубаво, ако това ще те накара да се почувстваш по-добре...

Стюардесата донесе бутилката и Лаура извади Уолтър от кошчето му.

– Първо ще се нахраниш, после ще ти сменя пелените след това...

Тя нагласи главата му в извивката на лакътя си, наведе се, за да го целуне бързо по бузката и след това го залюля близо до тялото си като му поднесе шишето към устата...

Уолтър закрещя!

Устата му зееха отворени, ръцете му се движеха напред-назад с широко разтворени пръсти, цялото му тяло бе вкочапено и твърдо като при спазъм, а той крещеше. Чуваше се из цялото отделение.

Лаура също крещеше. Тя изпусна шишето и то се разля.

Госпожа Елис скочи на крака. Както и още половин дузина пътници. Господин Елис се събуди от леката дрямка.

– Какво става? – попита госпожа Елис безучастно.

– Не знам – Лаура разтърсваше Уолтър като обезумяла, слагаше го на рамото си, потупваше гръбчето му. – Бебчо, бебчо, не плачи. Бебчо, какво има? Бебчо...

Стюардесата се движеше бързо по пътеката. Кракът ѝ спря на сантиметри от куба, който се намиреше под седалката на Лаура.

Уолтър се мятате яростно, крещейки с пълна сила.

6

Съзнанието на Рой бе завладяно от страх. В първия момент седеше привързан за стола в контакт с ясното съзнание на Ган. В следващия (нямаше спомен за отделяне във времето) той беше потопен в странно, примитивно и разбито мислене.

Той затвори съзнанието си напълно. То беше широко отворено, за да увеличи ефективността на резонанса и първият досег с непознатото беше...

Не, болезнен – не. Замайващ, причиняващ гадене? Не, не беше и това. Нямаше точна дума.

Той събра издръжливост в спокойното небитие на затварящото се съзнание и обмисли положението си. Чувстваше лекото докосване на Приемателната станция, с която имаше мисловна връзка. Тя беше дошла с него. Добре!

Не обръщаше внимание на приемника си в момента. Можеше да му потрябва по-късно за решителни действия, така че беше по-хубаво засега да не буди подозрение.

Рой започна да изучава. Той навлезе в съзнанието напосоки и първо започна да преглежда сетивните впечатления, с които беше наситено. Съществуващото беше чувствително към частици от електромагнитния спектър, към вибрациите на въздуха и, разбира се, към телесен контакт. То притежаваше локализирани химически сетива...

Това беше почти всичко. Той огледа отново с учудване. Там не само че нямаше водещ цялостен разум, нямаше електро-потенциално сетиво, нито една от наистина прецизните интерпретиращи програми на Вселената, но нямаше и какъвто и да било мисловен контакт.

Съзнанието на това същество беше напълно изолирано.

Тогава как общуваха? Той погледна по-нататък. Имаха сложен код от контролирани въздушни вибрации.

Дали имаха висок интелект? Или той беше избрал повредено съзнание? Не, те всички бяха еднакви.

Той проникна в заобикалящите го съзнания чрез мисловните си пипала, търсейки Център или каквото и да било друго, което може да се нарече така сред тези осакатени полуинтелекти. Той откри съзнание, което мислеше за себе си като за контролор на превозни средства. Част от информацията впечатли Рой. Той беше на превозно средство, носещо се

по въздуха.

Тогава, дори без мисловен контакт, те са построили елементарна механична цивилизация. Или може би бяха инструменти в ръцете на истински интелект, намиращ се другаде на планетата? Не... Съзнанието им казваше, не.

Той проникна в Центъра. Ами околната среда? Бяха ли източниците на тревога на древните наистина страшни? Това беше въпрос на тълкуване. Опасности в околната среда съществуват. Движения на въздуха. Промени на температурата. Вода, падаща от въздуха или като течност, или като твърдо тяло. Електрическо изтичане. Имаше закодирани вибрации за всяко явление, но това не означаваше нищо. Връзката на някое от тях с имената, дадени на явленията от прародителя, живял на повърхността, можеше само да се предположи.

Няма значение. Имаше ли опасност сега? Имаше ли опасност тук? Имаше ли някаква причина за страх или тревога?

Не! Съзнанието на Центъра казваше – не.

Това беше достатъчно. Той се върна при съзнанието приемник и си почина малко, след което внимателно се отпусна.

Нищо!

Съзнанието приемник беше празно. Имаше само някакво неопределено усещане за топлина и слаб опит за неадресиран отговор към главните дразнителни.

Дали неговият приемник въпреки всичко умираще?

Той се прехвърли бързо в най-близкото съзнание, преравайки го за информацията относно своя приемник и я откри.

Приемникът му беше малкото на вида. Малко? Нормално малко? И толкова неразвито? Той позволи на съзнанието си да се отпусне и слее за момент с това, което съществуваше в неговия приемник. Търсеше двигателните зони на мозъка и ги откри трудно. Предпазливо движение беше последвано от нестабилно движение на крайниците. Рой се опита да окаже по-добър контрол и се провали.

Той се ядоса. Наистина ли бяха предвидили всичко? Бяха ли предвидили интелект без мисловен контакт? Бяха ли предвидили малки същества дотолкова недоразвити, че все едно още са в яйце?

Това, разбира се, означаваше, че не би могъл да активира Приемателната станция чрез индивида, който е негов приемник. Мускулите и съзнанието бяха твърде слаби, твърде трудно подчиняеми на който и да било от трите метода, посочени от Ган.

Рой се замисли дълбоко. Едва ли можеше да очаква да въздейства

върху голяма площ чрез несъвършеното фокусиране на сетивните мозъчни клетки на неговия приемник, но ако използва косвено въздействие чрез мозъка на някой възрастен? Директното физическо влияние би било незначително. То би се равнявало на разлагането на съответните молекули адепозин трифосфат и ацетилколин. След това съществото отново ще действа самостоятелно.

Той се колебаеше да опита това, страхувайки се от провал, а след това се нарече страхливец. Нахлу в най-близкото съзнание още веднъж. Това беше женски индивид в състояние на временно забвение, което беше забелязал и у другите. Това не го изненада. Съзнания толкова недоизвити, колкото тези, биха се нуждаели от периодична почивка.

Рой разгледа съзнанието, което стоеше пред него сега и опипа мислено областите, които биха реагирали на дразнение. Избра една, причини й болка и областите в съзнанието се наляха с живот почти едновременно. Струпаха се сетивни впечатления и нивото на мислене се покачи внезапно.

Добре!

Но недостатъчно добре. Това беше само бодване, ошипване. Не беше нареждане за определено действие.

Той се размърда неловко, когато някакво чувство се изля върху него като водопад. То идваше от съзнанието, което току-що беше стимулирал и беше насочено, разбира се, към неговия приемник, а не към самия него. Въпреки това неговата примитивна грубост го отврати и той затвори съзнанието си срещу неприятната топлина на неприкритите чувства.

Второ съзнание се съсредоточи върху приемника му и той беше обхванат от раздразнение.

Велики пещери, няма ли да го оставят да се концентрира върху сериозните си занимания?

Той нахлу рязко във второто съзнание, активирайки центровете за неразположение и то се отдръпна.

Рой беше удовлетворен. Това беше повече от просто, неопределено дразнение, но се получи добре. Бе разчистил мисловната атмосфера.

Рой се върна към Центъра, който управляваше превозното средство. Той би трябвало да знае подробностите, засягащи повърхността, над която минават.

Вода? Той бързо сортира данните.

Вода! И още вода!

Според вечните нива думата „океан“ имаше смисъл. Добрата, стара

дума „океан“. Кой би помислил, че може да съществува толкова много вода.

Но ако това беше океан, то тогава старата дума „остров“ има ясно значение. Той насочи цялото си съзнание в търсене на географска информация. „Океанът“ беше нашарен с точки земя, но се нуждаеше от точна...

Той беше прекъснат от внезапен кратък прилив на изненада, когато приемникът му се придвижи в пространството и беше прегърнат от съседното женско тяло.

Тъй като съзнанието на Рой беше заето, то лежеше отворено и незащитено. Чувствата на женската го връхлетяха с пълна сила.

Рой трепна. В опита си да отклони смущаващите животински страсти, той оказа натиск върху мозъчните клетки на приемника си, чрез които се възприемаше тази грубост.

Той направи това твърде бързо, твърде енергично. Съзнанието на неговия приемник бе обхванато от разпространяващата се болка и веднага почти всяко съзнание, което той можеше да достигне, реагира на въздушните вибрации, които последваха. Рой се ядоса и се опита да премахне болката, но успя само да я увеличи още повече.

През неизчезващото мисловно було, образувано от болката на неговия приемник, той разбъркваше съзнанията на Центровете, опитвайки се да предотврати изплъзването на връзката от фокус.

Той замръзна. Най-добрата възможност щеше да настъпи всеки момент! Имаше може би двадесет минути. След това ще има и други възможности, но не толкова добри. Все още не смееше да контролира действията на друг, докато съзнанието на приемника му бе в такава пълна дезорганизация.

Той се оттегли и се затвори в съзнанието си, запазвайки само слаба връзка с клетките от гръбначния мозък на своя приемател и зачака.

Минутите минаваха и малко по малко той се върна към пълна връзка.

Оставаха му пет минути. Той избра обект.

7

– Мисля, че започва да се чувства малко по-добре – каза стюардесата. – Горкото малко същество.

– Никога преди не се е държал така – настояваше Лаура насълзена. – Никога.

– Предполагам, че просто е имал колики.

– Може би е бил прекалено облечен – предположи госпожа Елис.

– Може би – съгласи се стюардесата. – Тук е доста топло.

Тя разви одеялцето и вдигна нощничката, за да открие свивашото се конвулсивно стомахче, розово и подуто. Уолтър все още скимтеше.

– Да му сменя ли пелените вместо вас? Той е доста мокър.

– Да, моля.

Повечето от по-близо седящите пътници се бяха върнали по местата си. По-отдалечените престанаха да протягат вратове.

Господин Елис остана на пътеката със своята съпруга.

– Хей, вижте – каза той.

Лаура и стюардесата бяха твърде заети, за да му обърнат внимание, а госпожа Елис го игнорираше очевидно по навик.

Господин Елис беше свикнал с това. Неговата забележка беше чисто риторична. Той се наведе и изтегли кутията изпод седалката.

Съпругата му погледна нетърпеливо надолу и каза:

– За бога, Джордж. Престани да влачиш така багажа на другите хора. Седни. Стоиш на пътя.

Господин Елис се изправи объркано. Лаура, с още зачервени и насълзели очи, каза:

– Това не е мое. Дори не знаех, че е под седалката.

Стюардесата вдигна поглед от стенещото бебе и понита:

– Какво е това?

Господин Елис сви рамене.

– Кутия.

– За бога, за какво ти е? – попита жена му.

Господин Елис търсеше причина. За какво му беше? Той промърмори:

– Просто бях любопитен.

– Ето! – каза стюардесата. – Малкото момче е чисто и сухо и се обзалагам, че след две минути ще бъде по-щастлив от всякога. А? Нали,

малко смешно личице?

Но малкото смешно личице продължавате да плаче. То обърна главата си рязко, когато шишето му беше поднесено още веднъж.

– Нека да го затопля малко – каза тя. Взе шишето и тръгна обратно по пътеката.

Господин Елис взе решение. Той уверено вдигна кутията и я закрепил на облегалката на своята седалка. Пренебрегна намръщването на жена си.

– Нищо лошо няма да й сторя, – каза той. – Просто разглеждам. От какво ли е направена?

Той я почука с кокалчетата на пръстите си. Никой от другите пътници не проявяваше интерес. Те не обръщаха внимание нито на господин Елис, нито на кутията. Като че ли нещо беше изключило възможността за поява на интерес между тях. Дори госпожа Елис, в разговор с Лаура, му беше обърнала гръб.

Господин Елис наклони кутията и откри отвор. Беше достатъчно голям, за да може да пхне пръста си вътре, въпреки че нямаше причина, поради която той да иска да пхне пръста си в непозната кутия.

Внимателно навлезе вътре. Имате черно копче, което копнееше да докосне. Той го натисна.

Кутията потрепера, изведнъж се изплъзна от ръцете му и премина през облегалката на стола.

Той видя как премина през пода, а след нея остана непокътнатата настилка и нищо повече. Бавно разтвори ръце и се вторачи в дланите си. След това падна на колене и заопипва пода.

Стюардесата, връщайки се с шишето, попита любезно:

– Загубили ли сте нещо, господине?

Госпожа Елис, поглеждайки надолу, извика:

– Джордж!

Господин Елис се изправи. Той беше зачервен и развълнуван.

– Кутията... Тя се изплъзна и потъна...

– Каква кутия, господине? – попита стюардесата.

– Може ли да взема шишето, госпожице? Той спря да плаче – обади се Лаура.

– Разбира се, заповядайте.

Уолтър отвори устата си с готовност, приемайки биберона. Въздушни балончета започнаха да се изкачват през млякото и се чуваха звуци от смукане.

Лаура погледна нагоре лъчезарно.

– Той изглежда добре сега. Благодаря ви, госпожице. Благодаря ви, госпожо Елис. Преди малко ми се струваше, че той не е моето малко бебче.

– Ще се оправи – каза госпожа Елис. – Може да е било от пътуването със самолет. Седни, Джордж.

– Повикайте ме, ако се нуждаете от мен – каза стюардесата.

– Благодаря – отговори Лаура.

– Кутията... – започна господин Елис и спря. Каква кутия? Той не помнеше никаква кутия. Но едно съзнание на борда на самолета можеше да проследи черния куб, когато се спускаше по параболата, невъзпрепятства от вятъра или въздушното съпротивление, преминавайки през молекулите от газ, които лежах на пътя му.

Под него кораловият остров приличаше на малко биволско око върху огромна мишена. Преди, по време на войната, островът можеше да се похвали с летище и постройки. Постройките се бяха срутили, летището представляваше изчезваща линия и островът беше празен.

Кубът се удари в мекия листак на една палма и нито един лист не беше наранен. Той премина през стъблото и надолу до корала. Потъна в самата планета без дори и облаче от прах, което да отбележи навлизането му.

Шест метра под повърхността кубът премина в застои и остана неподвижен, смесвайки се напълно с атомите на скалата, но пак оставайки обособен.

Това беше всичко. Идваше нощ, след това ден. Валеше, духаше вятър, а вълните на Пасифика се разбиваха в белия корал. Нищо не се бе случило.

Нищо нямате да се случи през следващите десет години.

8

– Излъчихме новината, че си успял – каза Гаи. – Мисля, че сега трябва да си починеш.

– Да почивам? Сега? Когато съм отново при завършените съзнания? Благодаря ти, но няма нужда. Удоволствието е прекалено голямо.

– Това толкова много ли те подразни? Интелект без мисловен контакт?

– Да – отговори кратко Рой.

Ган тактично се въздържа от желанието да последва линията на губещата се мисъл. Вместо това той понита:

– А повърхността?

– Направо ужасна. Това, което древните наричали „слънце“, е непоносимо ярко петно над главата. То, както изглежда, е източник на светлина и се променя периодично. С други думи „ден“ и „нощ“. Има също така и непредсказуеми промени.

– „Облаци“, може би – каза Ган.

– Защо „облаци“?

– Знаеш старата фраза: „Облаци закриха слънцето“.

– Така ли мислиш? Да, възможно е.

– Добре, продължавай.

– Да видим. „Океан“ и „остров“ вече обясних. „Бурята“ включва влага във въздуха, падаща на капки. „Вятър“ е движение на въздуха с висока скорост. „Гръмотевица“ е или спонтанно неподвижно разтоварване на електричество във въздуха, или силен внезапен шум. „Суграшица“ е падащ лед.

– Това е любопитно – каза Ган. – Откъде пада лед? Как? Защо?

– Нямам никаква представа. Всичко е много променливо. Един път ще бушува буря, друг път не. Както изглежда, на повърхността има области, където е винаги студено, други области, където е винаги топло и трети, където е топло и студено по различно време.

– Учудващо. Какин част от това, предполагаш, че може да е неправилно тълкуване на чужди съзнания?

– Никаква. Сигурен съм. Всичко беше доста просто. Имах достатъчно време, за да проникна в техните странни съзнания. Прекалено много време.

Мислите му отново се затвориха в усамотение.

– Това е добре – каза Ган. – Непрекъснато се страхувах от нашата склонност да придаваме романтичен характер на т.нар. „Златна епоха“ на нашите предци от повърхността. Чувствах, че ще има силен порив сред нашата група за нов живот на повърхността.

– Не – каза Рой силно.

– Очевидно не. Съмнявам се, че и най-силният сред нас би издържал дори и ден в среда като тази, която описа, с нейните бури, дни, нощи, с нейните неподобаващи и непредсказуеми промени в природата – мислите на Ган бяха доволни. – Утре започваме процеса на прехвърляне. Веднъж на острова... Казваш, че не е населен?

– Изпяло ненаселен. Беше единственият от този тип, над който мина самолетът. Информацията на Центъра беше изчерпателна.

– Добре. Ще започнем действия. Ще минат поколения, Рой, но накрая ще бъдем в дълбините на нов, топъл свят, в чудесни пещери, където регулираната среда ще бъде благоприятна за развитието на всякаква култура и за усъвършенстване.

– И – добави Рой – без какъвто и да било контакт със съществата от повърхността.

– Това защо? – попита Ган. – Въпреки че са примитивни, биха ни били от полза, когато създадем нашата база. Раса, която може да построи самолет, трябва да има някакви способности.

– Не е така. Те са много воинствени, господине. Във всички случаи биха ни нападнали с животинска ярост и...

Ган го прекъсна.

– Притеснен съм от психологическата отсянка, която обгражда забележките ти към съществата от другия свят. Има нещо, което криеш.

– Отначало мислех, че можем да имаме полза от тях, – каза Рой. – Ако не ни позволят да бъдем приятели, можем поне да ги контролираме. Накарах един от тях да осъществи контакт с вътрешността на куба и това беше трудно. Много трудно. Съзнанията им са съществено различни.

– В какъв смисъл?

– Ако аз трябва да я опиша, не бих нарекъл разликата фундаментална. Но мога да ти дам пример. Аз бях в съзнанието на малко. Те нямат зали за израстване. Малките са поверени на отделни индивиди. Съществото, което се грижеше за моя приемник...

– Да?

– Тя (беше женска) изпитваше особена привързаност към малкото. Имаше чувство за собственост, за родство, което изключваше запаметяващите документи от тяхното общество. Аз като че ли долових слабо

част от чувство, което привързва човек към сътрудник или приятел, но беше много по-силно и несдържано.

– Е – каза Ган, – без мисловен контакт те вероятно нямат истинска представа за общество и е възможно да са създадени по елементарни взаимоотношения. Или това е бил патологичен случай?

– Не, не. Това е общоприето. Женската, на която беше поверено малкото, е негова майка.

– Невъзможно. Собствената му майка?

– По необходимост. Малкото е изкарало първата част от своето съществуване в тялото ѝ. Физически вътре. Яйцето на съществото остава вътре в тялото. Там се опложда, расте и излиза живо.

– Велики пещери – каза Ган тихо. Отвращението му беше голямо. – Всяко същество ще знае самоличността на собственото си дете. Всяко дете ще има един баща...

– И той също ще се знае. Моят приемник беше пренесен на осем хиляди километра, доколкото мога да определя разстоянието, за да бъде видян от собствения му баща.

– Невероятно!

– Нужно ли ти е още, за да разбереш, че никога не може да има среща на съзнанията? Разликата е толкова фундаментална, толкова естествена.

Страхът от съжаление обагри мислите на Ган.

– Това е много лошо – каза той. – А аз мислех...

– Какво?

– Мислех, че за първи път ще има два интелекта, помагачи си взаимно. Мислех, че заедно ние можем да се развиваме по-бързо, отколкото отделно. Дори ако имат примитивна технология, както е в действителност, технологията не е всичко. Мислех, че все още е възможно да научим нещо от тях.

– Да научим какво? – попита Рой грубо. – Да познаваме родителите си и да станем приятели с децата си?

– Не. Не, ти си прав. Преградата между нас трябва завинаги да остане непокътната.

Пред лабораторията Рой срещна Уенда. Мислите ѝ бяха наситени с удоволствие.

– Радвам се, че се върна.

Мислите на Рой също бяха приятни. Беше много отпускан да осъществи чист мисловен контакт с приятел.

КРАЙ

© 1952 Айзък Азимов

Isaac Asimov
The Deep, 1952

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1181>]